

trosečník

9

ročník I.

neděle 7. března 2021

Velikonoce na Dlaskově statku letos nebudou * **CHKO Český ráj má 55 let**
Aehrenthalové na Hruboskalsku a v Českém ráji * **Lomnice v nouzovém stavu**
Nové číslo sborníku Z Českého ráje a Podkrkonoší * **Roztoky u Semil – mlýn čp. 42**
Konec cyklistů v Plakánku * **Architekt secese a funkcionalismu František Janda**

Panna a Baba

Region Liberec

Ctěný čtenáři!

Čím to je, že v českých zemích kosí ta korosvině tak mocně, že jsme černým ostrovem v mapě Evropy?

No jistě, první vlnou jsme prošli dobře a teď už se neumíme tak úplně bát. Ale je podstatný také fakt, že my tu kromě viru a jeho britským a jiným mutacím bojujeme také proti Babišovi, Hamáčkovi, Schillerové a jejich mutacím.

Pandemie nás zastihla v takových politických nedbalkách, že vládu nenávidí dvě třetiny lidí. Ale my ji neodvoláme, nesvrhneme! Ani toho Babiše nikdo neseštrélí...

My vládu jenom neposloucháme, ignorujeme ji, kašleme na ni – jako správné směřující se bestie.

Jsme zastíženi v trapném okamžiku, že nevedeme jen válku s přírodou, ale i občanskou válku. A popravdě a bohužel – za cenu mnoha nevinných obětí. *f.*

turnov

Rada města Turnova schválila uzavření dodatku č. 2 ke smlouvě o dílo *Zpracování architektonických studií - Regenerace sídliště Výšinka a Regenerace sídliště Přepeřská* s firmou AND.

Na část týkající se regenerace sídliště Přepeřská byl uzavřen dodatek č. 1, kterým se prodloužil termín ukončení zakázky do konce února kvůli posunu veřejného projednání v souvislosti s pandemií. Bohužel ani v nově naplánovaném termínu nebylo veřejné projednání studie zrealizováno. Proto byly na sídliště umístěny velkoplošné panely se zpracovanou studií a občané byli vyzváni k zaslání svých připomínek. Ze všech připomínek vzešel jednotný názor na zpracovanou studii - občanům se nelíbila a žádají její přepracování. Hlavním problémem bylo nevhodné umístění hřiště mezi domy, stále nedostatečné parkovací plochy a s tím souvisící malý rozsah řešeného území. Požadují, aby hřiště bylo umístěno za poslední dům směrem k Přepeřům, vedle stávajícího dětského hřiště. Požadují ve studii využít i plochy kolem stávajících patrových garáží, kam by mělo být rozšířeno parkování a vyřešeno veřejné osvětlení. Navrhují demolici kotelny a novou plochu rovněž využít na parkování. Tyto požadavky jsou podle názoru rady města naprosto zásadní a oprávněné, ale prostorově zasahují za původně stanovenou hranici řešeného území. Proto byli zpracovatelé studie osloveni, aby předložili cenovou nabídku na rozšíření řešeného území regenerace sídliště Přepeřská.

Rada také schválila dodatky č. 1 a 2 na akci *Nové návštěvnické centrum a modernizace Regionálního turistického informačního centra v Turnově – část 1 a 2, méněpráce, vícepráce* ke smlouvě o dílo s firmou Livingston Company, nová cena díla bude 4,892 milionu plus 1,26 milionu korun (s daní).

*** 17. února odstartovaly v Zimním stadionu Ludvíka Koška v Turnově práce na vestavbě. Zhotovení nových prostor vyjde na necelé dva miliony, dílo dodá firma B.C.M. Company z Vrchlabí.**

S vestavbou se počítalo již při realizaci haly v roce 2015, a proto byly tamní

prostory na další práce připraveny. „Dovedená na místo byla jak kanalizace, tak elektrina nebo voda,“ potvrdil manažer areálu Maškovy zahrady Tomáš Špínka.

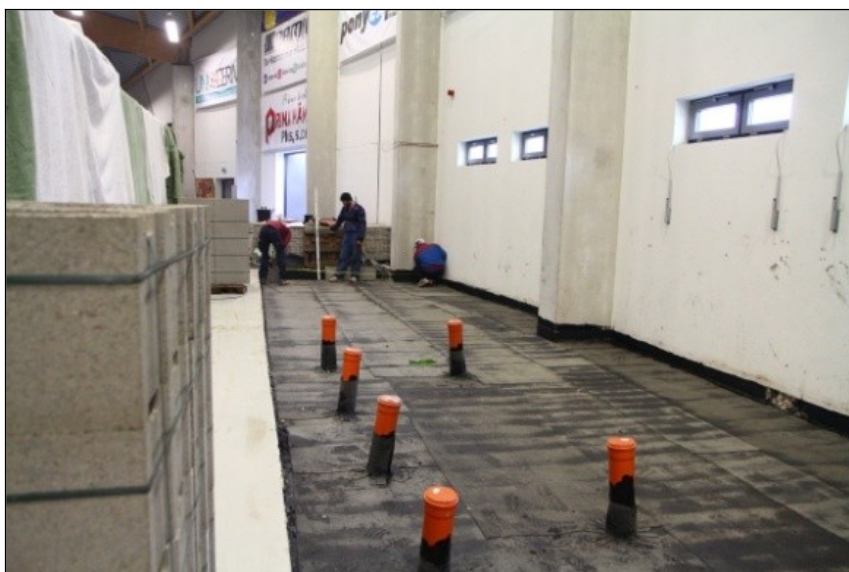
Práce začaly rozebráním zámkové dlažby, dále se pokračovalo výkopem na původní základy. Po vylití betonové vrstvy a vylepení hydroizolací se začalo stavět ztracené bednění, ze kterého začnou vyrůstat stěny tolik potřebného zázemí se skladovými prostory.

Vestavba „šaten“ je jakýmsi pracovním názvem celé akce. V nových místnostech

budou šatny pouze provizorně, zhruba jednu sezónu. „Doufáme, že se nám podaří po další sezóně získat finance od Národní sportovní agentury a s pomocí města budeme moci zhotovit venkovní přístavbu šaten zimního stadionu, čímž bychom uspokojili nezbytné potřeby provozu zimního stadionu,“ doplnil Tomáš Špínka.

Přístavba vytvoří na objektu jakýsi prstenec, ve kterém budou plnohodnotné šatny se sociálním zázemím a sprchami. V horní části haly vznikne ochoz s tribunou. Druhá etapa bude finančně mnohem náročnější, vyžádá si víc než 10 milionů.

/ Zdenka Štrauchová

*** Velikonoce na Dlaskově statku letos nebudou, zní zpráva z turnovského muzea, a ruší se i Staročeské řemeslnické trhy v plném rozsahu. Podle mluvčí muzea Beranové jsou ohroženy i další jarní akce.**

Před 66 lety vznikla nejstarší chráněná krajinná oblast Český ráj

Chráněná krajinná oblast Český ráj byla 1. března 1955 jako vůbec první u nás. Dnes se rozkládá na území tří krajů a čtyř okresů se správou v Turnově a je jednou z nejnavštěvovanějších oblastí České republiky.

Mimořádná členitost místní krajiny s charakteristickými skalními městy, rostlinstvem či historickými památkami byla hlayním motivem pro vyhlášení první chráněné krajinné oblasti v zemi. CHKO Český ráj se dnes rozkládá na území okresů Jičín (Královéhradecký kraj), Semily, Jablonec nad Nisou (oba Liberecký kraj) a Mladá Boleslav (Středočeský kraj). Malou zajímavostí je, že v této své podobě však není celých 66 let. Je paradoxem, že až v roce 2002 byla oblast Českého ráje rozšířena o Maloskalsko a Prachovské skály, takřka ikony této chráněné krajinné oblasti. Ze světa čísel ještě zmiňme, že území celé oblasti má rozlohu zhruba 181,5 čtverečných kilometrů.

/ Jaroslav Svoboda, Náš REGION

*** Na dvacet lidí přišlo minulou sobotu na první nádvoří Valdštejna uctít památku bývalého kastelána Ladislava Kouckého. Fotografie s nápisem *Vzpomínka na dlouholetého kastelána, který zachránil tuto památku pro příští generace* byla umístěna u kapličky sv. Jana Nepomuckého. První nádvoří Valdštejna bylo k příležitosti vzdání pocty po dvou letech od úmrtí Ladislava Kouckého otevřeno od 13 do 14 hodin, informovalo Turnovsko.**

turnovsko

Našel jsem v „redakční poště“ tento příspěvek pana Bohumila Nádhery z Liberce. Pro lepší orientaci v osobách z rodu Aehrenthalů jsem ho mírně upravil a doplnil o osobní údaje a na závěr připojil neúplný „strom“ rodu.

Před 200 lety přišli na Hruboskalsko Aehrenthalové. Co bychom o nich měli vědět?

V roce 1821 koupili hruboskalské panství. Kromě v té době normálního pohledu na jejich vztah vlastníka panství k poddaným (robota zrušena až 1848) prosluli jako výborní hospodáři, kteří se starali o ekonomický i kulturní rozkvět svého panství. Přispěli také významně k zachování přírodních krás této krajiny, vzniku Českého ráje. Mají i významný podíl na zvelebení a zpřístupnění hradu Valdštejna. Založili ve své době významné Lázně Sedmihorky, provedli zalesnění Hruboskalska vysídlením

skalních samot, zřídili arboretum Bukovina, přispěli ke vzniku silnice a železnice Jičín – Turnov. Bohužel, hlavně pozdější příslušníci rodu výrazně podporovali politiku Rakousko-Uherska a německví. V letech 1945 – 1948 jim byl majetek odebrán.

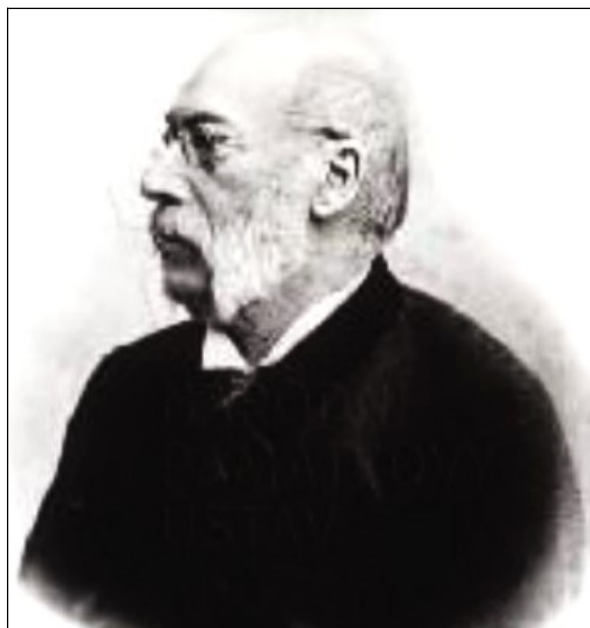
Pocházejí původně z české rolnické rodiny Lexů (Alexandrů) z Příbramska. Na plaském panství si roku 1714 koupili dům Vít Lexa s manželkou. Jejich vnuk Jan Antonín Lexa (*1733) se již stal v zemské správě výběřčím Hradeckého kraje. Následovala koupě domu v Praze, kde se stal novoměstským měšťanem. Jejich vzestup souvisí s napoleonskými válkami, kam rakouské armádě dodávali především zásobu obilí, čímž se slušně zajistili i do budoucna. Roku 1790 si dokonce koupili šlechtický titul s přídomkem „z Aehrenthalu“. Polovinu erbu příznačně tvoří tři zlaté klasy (Ähre = klas), od roku 1828 dokonce směli užívat titul baron.

Hrubá Skála před Grueberovou přestavbou, ta proběhla v l. 1856-59; obr. Klimešová

Jan Antonín Lexa z Aehrenthalu si za svého života koupil celkem tři panství, z nichž jedním bylo i hruboskalské. Za 550 zlatých ve stříbře je 1821 koupil od bezdětného Františka Adama z Valdštejna. V Janově započaté práci na panství pokračoval jeho syn Alois Adalbert (+1843). Mimo romantické úpravy Hrubé Skály, ale i Trosek a zvláště Valdštejna dbal také na nejbližší lesní porosty v okolí a dokončení hlavní silnice z Turnova do Jičína. S dr. Antonínem Šlechtou vybudoval roku 1842 proslulé vodoléčebné Lázně Sedmihorky (*Bad Wartenberg*).

V roce 1848 bylo zrušeno poddanství, panství a vrchnostenské úřady. Také na Hruboskalsku se lidem ulevilo, vliv vrchnosti na poddané ale zůstal a nebyl vždy na škodu. V květnu 1849 měl baron Jan Bedřich Lexa (*1817) / **FOTO** v Praze svatbu s Marií Felicií Thunovou. Také on byl dobrým správcem panství, i když smýšlením byl Němec. Zabýval se i dendrologií. Kolem roku 1860/62 založil arboretum v Bukovině, za přičinění lesníka Angera. Hrubá Skála přežila i tažení pruských vojsk, která tudy prošli k Jičínu a k Hradci Králové roku 1866. Když Lexa roku 1898 zemřel, odkázal chudým na panství tisíc zlatých.

Jeho syn, baron Alois Jan Leopold Lexa z Aehrenthalu (*1854), který byl tou dobou velvyslancem u carského dvora v Petrohradě, oslavil 22. července 1902 sňatek s komtesou Pavlinou, uvítání proběhlo i na Hrubé Skále. Snad nejvíce se do veřejného života zapsal právě tento příslušník rodu. Přestože se na Hrubé Skále narodil, moc společného s ní neměl. Za jeho života patřila bratrovi Felixovi (*1853), neboť Alois byl příliš zaneprázdněn politikou, o panství neměl zájem. Asi jeho největším úspěchem bylo připojení Bosny a Hercegoviny k Rakousko-Uhersku.

Hrabě Alois Jan Leopold, ministr zahraničí Rakouska-Uherska v l. 1906-12, jako takový se podílel na rozdmýchání budoucí světové války (foto Život a doba Františka Josefa I.)

Od roku 1901 budovaná železnice Jičín – Turnov byla o rok později odevzdána veřejné dopravě, což zvýšilo zájem turistů o Hruboskalsko. Svobodné panství Hrubá Skála v roce 1905 obnášelo 4321 hektarů půdy, zámek, panský dvůr, pivovar. Jak už řečeno, v letech 1898 až 1918 byl majitelem panství Felix Lexa (*1853) / **FOTO**, žil pohodlným životem aristokrata, zajímal se o hony, lesy, byl milovníkem koní (založil hřebčín Kyselsko).

Po smrti bezdětného Felixe mělo panství připadnout bratru Františkovi (*1861), ten se však zřekl dědictví ve prospěch svého synovce, Aloisova syna Jana Marii Lexy (*1905); tehdy mu byl za poručníka ustanoven Leopold Lobkovic, snad proto, že Aehrenthalové byli manželstvím spřízněni také s tímto rodem.

Již tehdy se ale blížil soumrak jejich panství.

Přestože se počátek jejich rodu klade do českého rolnického prostředí a starší generace podporovaly českou kulturu (hudbu, malířství), Felix Lexa se hlásil po celý život k německému, podobně jako před ním Alois Leopold podporoval habsburské mocnářství. Nejspíše tento odklon rodu vedl Jana M. Lexu, že hned roku 1939 vstoupil do německé armády. Jako prostý voják byl na západní frontě zajat Američany, jako zajatec pracoval jako překladatel (uměl francouzsky a anglicky). S rodinou se po válce setkal v Bavorsku, kam byla jeho žena Ernestina Harrachová – i s dětmi – v roce 1945 odsunuta. Pak žili na rodových statcích v Rakousku. Na Hrubou Skálu se Jan Maria Lexa už nikdy nevrátil.

/ Bohumil Nádhera, Liberec
fotografie NPÚ

Aehrenthalové (barevně jsou označeni majitelé hruboskalského panství)

Jan Antonín Lexa, 8/2 1733 v Kralovicích – 4/2 1824
(manželka Nepomucena Seherinová)

Jan Antonín Lexa, snad 1771 v Praze – 17/10 1845 v Doksanech
(II. manželka a matka dětí: Johanna Wilczeková, 1773 – 1869)

Alois Adalbert Lexa, ? – 1843

Anna Antonie Lexová, 6/12 1775, v Praze II-431 – ?

Jana Nepomucena Antonie, 9/5 1777 v Praze II-431 – ?

Jan Bedřich Lexa, 12/3/1817 v Praze – 10/5/1898

(manž. Marie Felicie Thunová, 1830 v Benátkách n. J. – 1911)

Františka Lexová ?

Karolína Lexová ?

Adolf Lexa ? (zemřel mladý)

Marie Felicie provd. Colloredo-Mansfeld, 20/5 1850 v Doksanech – 1881

Felix Lexa, 18/8 1853 v Doksanech – 1918 ve Vídni

Alois Leopold Lexa, 27/9 1854 na Hrubé Skále – 17/2 1912 ve Vídni

(manž. Pavlína Széchényi, 1871 ve Vídni – 1945 v Doksanech)

Alžběta Johanna provd. Colloredo-Mansfeld, 2/3 1858 v Praze II-975 – 1890

František X. Lexa, 27/2 1861 v Praze – 27/9 1933 v Chomutově

Johanna provd. Bylandt-Rheydt, 10/12 1869 v Praze – 1931

František se vzdal dědictví ve prospěch synovce, syna Aloise Leopolda:

Jan Maria Lexa, 9/8 1905 v Carském Sělu, Rusko – 1972, Bruck an der Leitha
(manž. Ernestina Harrachová, 1903, Rohrau, Rak. – 1990, Bruck an der Leitha)

Sedmihorky 1871, 1923 a nedatovaný snímek, zdroj: J. Klimešová

Aehrenthalský palác čp. II-795 na rohu Václavského náměstí a Štěpánské ulice, dnes je tu Starbucks.

**Zdroj: Po troskách českých dějin
Klimešová = Architektonická činnost šlechtického rodu Aehrenthalů,
Jana Klimešová, magisterská dipl. práce, FF UJEP v Olomouci, 2012**

Je to přibližně všude stejné, ale pojd'me si náš život v uplynulém týdnu ukázat na Lomnici. Dodávám, že v úterý bylo ve městě 79 nemocných.

Městský úřad funguje v pondělí mezi 8. a 13. hodinou, ve středu od 12. do 17 hodin.

Tylovo divadlo uzavřeno, Muzeum a galerie jsou uzavřeny, kino nepromítá. KinoKavárna ve foyer má v pracovní dny mezi 10. a 16. hodinou otevřeno okýnko.

Zámek je uzavřen. Na webu a facebooku KIS je dispozici krátká virtuální prohlídka výstavy *Tvoříme pro radost*.

Městská knihovna je v provozu v úterý, středu a čtvrtek v časech 9 – 12 a 13 – 15, když si zazvoníte, můžete navštívit „výdejní prostor“ pro půjčování a vracení knih. Čtenáři mohou využít rozvážkovou službu předem objednaných knih domů. Jak tahle služba funguje, o tom je následující reportáž z radničního webu.

Turistické informační centrum má ve všední den od 14 do 17 hodin otevřeno okénko pro příjem a výdej balíků; rozumím tomu tak, že si tu můžete objednat Lomnické suchary.

Základní škola TGM jede v omezeném provozu, zajišťuje péči o děti záchranářů a dalších důležitých lidí. Školní stravování fungovalo od středy, žáci si o 13. hodině mohou na rampě školní jídelny vyzvednout oběd.

Základní umělecká škol je uzavřena, také Středisko volného času Sluníčko a mateřské školy Lvíček a Dášenska. O děti lidí vybraných profesí se stará školka Klubíčko.

Nemocnice následné péče je pro návštěvy uzavřena – s výjimkou individuální návštěvy u pacientů v konečném stadiu.

Pečovatelská služba se potýká s téměř 50procentním výpadkem personálu. Vyskytl se tu jeden případ kovidu, ale protože pečovatelky nosí respirátory a další, k přenosu viru nedošlo.

Nákupy potřebným zajišťují lomničtí skauti.

Takto jsem shrnul zprávu Evy Ludvíkové z radničního webu.

*

Zajímá vás, jak si vedla nová rozvážková služba knih městské knihovny v době, kdy nebylo možné knihy půjčovat prezenčně ani přes výdejové okénko?

Jak knihy vyrazily za čtenáři...

Úspěšně si vedla nová bezkontaktní služba městské knihovny Kulturního a informačního střediska Lomnice nad Popelkou, tedy rozvážka předem objednaných knih až domů za čtenáři.

Od 12. ledna, od kdy byla zavedena z důvodu, že prezenční výpůjčky nebyly v knihovně možné a nemohl probíhat ani výdej knih z okna (od 16. 2. je výdejové okénko/dveře opět v provozu), se uskutečnilo 82 rozvozů celkem 366 knih, pro zajímavost bylo najeto 210 km, a to nejen po městě, ale např. i na Dráčov,

Skuhrov aj. V několika případech byly knihy čtenářům roznášeny i pěšky, zejména pokud bydleli v blízkosti zámku.

V únoru (do 12. 2.) doputovalo ke čtenářům 150 knih, knihovnice za nimi vyjely či vyšly celkem 36krát, a to i v týdnu o jarních prázdninách. Vždy se jednalo o dodání předem objednaných knih (po telefonu, e-mailem, přes knihovní on-line katalog), od úterý do čtvrtka

v dopoledních hodinách (případně jindy dle domluvy), nejprve byla služba určena zejména seniorům a studentům, později

i pro ostatní čtenáře, kteří o ni projeví zájem. Po domluvě bylo možné objednané knihy ponechat také k vyzvednutí ve výdejním okénku v Turistickém informačním centru, ve všední dny od 14 do 17 hodin.

A o které knihy byl největší zájem? Dříve hodně žádané detektivky a thrillery už tolik nehrály prim, celkem pochopitelně pro současnou dobu vedly pozitivně laděné historické a současné romány a humoristické knihy.

Pokud nemůžete využít z jakéhokoli důvodu výpůjčku z výdejového okénka, je možné si v knihovně i nadále domluvit rozvoz knih až k vám domů.

/ Zdeňka Breuerová, KIS Lomnice nad Popelkou

semilsko

Z Českého ráje a Podkrkonoší

Už 33. ročník vlastivědné ročenky *Z Českého ráje a Podkrkonoší* za rok 2020 vyšel začátkem letošního roku a musí potěšit i obohatit vědomosti každého zájemce o regionální historii, osudy významných osobností, archeologii, folkloristiku, muzejnictví a další zajímavosti Turnovska, Semilska a Jičínska. Na publikaci se podílelo 29 autorů - badatelů, včetně vysokoškolských učitelů a odborníků na danou problematiku.

Články v publikaci jsou originální i objevné a mají vždy kvalitní poznámkový aparát, jenž zaručuje objektivitu a uvádí zdroje, z kterých autoři svá fakta čerpali. Tradičním editorem publikace je

PhDr. Ivo Navrátil, emeritní ředitel semilského archivu, který tradici sborníků a ročenek založil a s velikou pečlivostí a patřičnou erudicí se jí věnuje 33 let.

Několik nabídek z obsahu nové publikace: 150. výročí narození Josefa Pekaře (prof. PhDr. Zdeněk Beneš, CSc.), Staré cesty Českým rájem I (PhDr. Jiří Zoul Sajbt), O historickém znaku města Rokytnice n. Jizerou (Stanislav Kasík), Aristokrat Jindřich Kololowrat-Krakowský v druhém odboji na Semilsku (PhDr. Petr Kovařík), Porodní bába v síti sociálních vztahů; příklad Anastázie Novotné (1888 - 1959), poslední porodní babičky z Benešova u Semil (prof. PhDr. Milena Lendnerová, CSc.), Korespondence Otty hraběte Harracha s Juliem Zeyerem (PaedDr. Jan Luštinec), Archeologický výzkum v Olešnici u Turnova (PhDr. Jan Prostředník, PhD. a Mgr. Jiří Rapprich, PhD.), Vysocký podučitel Jan Petruška v Praze roku 1786 (doc. PhDr. Ludmila Sochorová, CSc.).

Publikace je brožovaná, vydává ji Státní okresní archiv v Semilech, Státní okresní archiv Jičín a Regionální muzeum a galerie Jičín, má 311 stran, 16 stran zabírají barevné přílohy na křídovém papíře. Publikace je k dostání zdarma v pondělí a ve středu v archivu v Semilech.

/ (pl), Semilské noviny

Nenašla by se nějaká dobrá duše, která by mně knížечku poslala? Mohu oplátkou poslat nějakou starší produkci SORRY... f.

Zemřel matematik doc. RNDr. Josef Jirásko, CSc.

Josef Jirásko se narodil 18. 2. 1951 ve Vysokém nad Jizerou, ale trvalým bydlištěm své matky, jež patřila do známé podnikatelské rodiny Posseltových, byl Bozkovákem. Na semilském gymnáziu studoval v letech 1966–1969, a tak maturoval v bouřlivém školním roce 1968–1969. V roce 1969 byl nejlepším matematikem – středoškolačkem ve Východočeském kraji a 9. nejlepším v Československu. Po gymnáziu nastoupil Josef Jirásko ke studiu na matfyz UK, absolvoval s výborným prospěchem v roce 1974. Za dva roky složil rigorózní zkoušku a získal titul RNDr., kandidáta věd (1980) a docenturu (1995). Profesně pak působil ve výzkumných ústavech a od roku 1992 byl zaměstnán na Katedře matematiky Stavební fakulty ČVUT v Praze, kde přednášel matematiku a matematickou logiku. Externě vyučoval též matematiku na VŠE v Praze a na Přírodovědecké fakultě UK. Josef Jirásko byl publikačně činný vědec: je autorem vysokoškolských publikací a skript z matematické logiky, publikoval v odborných časopisech.

Ačkoliv žil přes 40 let v Praze, rád se vždy vracel do Bozkova a byl nejen jeho občanem, ale též aktivním členem Matice bozkovské, tedy spolku, jenž starostlivostí a péčí o barokní kostel Navštívení Panny Marie.

Zemřel v Bozkově 20. ledna ve věku nedožitých sedmdesáti let.

/ Miloš Plachta, Semilské noviny

Klapání Roztockého mlýna zastavili po staletích až nacisté. Dnes připomíná dávnou historii mlynářství

Nahlédnout do historie mlynářství v regionu je možné v jednom z mála dochovaných podkrkonošských zařízení tohoto typu: ve starém potočním mlýně v Roztokách u Semil. Leží na Staroveském potoce, pramenícím pod Vysokým nad Jizerou v romantickém Fiedlerově údolí.

„Dnes známe všichni mouku už jen úhledně zabalenou do papírového sáčku v regálech obchodů. Vlastně nás možná ani nenapadne přemýšlet o tom, co všechno se musí stát, aby byla z obilí mouka. Právě starý mlýn je k takovému poznání to nejlepší místo,“ uvedla Květa Vinklátová, náměstkyně hejtmana Libereckého kraje.

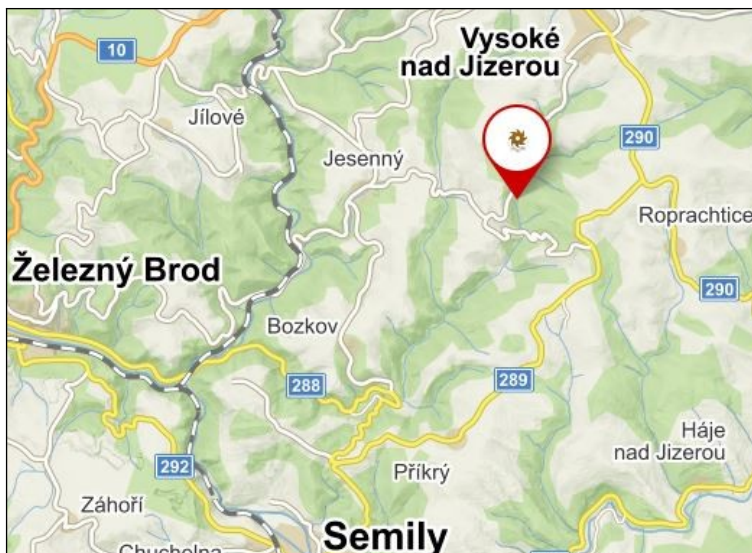
Kdysi na Staroveském potoce stávaly čtyři mlýny, jeden z nich vyhořel ještě za první republiky, dnes už stojí pouze jeden – číslo popisné 42. Údolí nese jméno slavného mlynářského rodu Fiedlerů, který na tomto mlýně provozoval mlynařinu nepřetržitě tři století.

Prvním mlynářem z rodu Fiedlerů, který si mlýn od vrchnosti pronajal v roce 1685, byl Mikuláš Fiedler. Mlýn mlel pouze námezdně a obsluhu mlýna prováděl vždy mlynář se synem, kterého sám vyučil. Mlynářské řemeslo si tedy Fiedlerové předávali z otce na syna od roku 1685 až do roku 1941.

Raritou mezi bývalými mlýny na Staroveském potoce byl fakt, že mlýn v Roztokách od samého počátku až do nuceného zastavení v roce 1941 pohánělo vodní kolo na vrchní vodu zvané korečník. Vodní kolo mělo v průměru 4,5 metru a jeho výkon byl 7 koňských sil. Roční kapacita mlýna se pohybovala v rozmezí 1000 až 1500 metráků žita.

Mlýn prodělal řadu změn ve vnitřním zařízení, i co se vzhledu samotné budovy týče. Ve druhé polovině 19. století zde vznikly brusírna skleněných kroužků a pekařství. Z žitné mouky se pekl chléb – sedláci přivezli do mlýna obilí k semletí a pak si odebírali podle potřeby chleba, který se pekl každý den kromě neděle. Chléb se koňským povozem rozvážel do okolních obcí: do Staré Vsi, Vysokého nad Jizerou a Tříče.

Mlýn byl vybaven dvěma pískovcovými kameny. V roce 1910 byla zakoupena válcová stolice, čímž se kapacita mlýna zvýšila. Protektorátní ministerstvo zemědělství zastavilo provoz mlýnů na Staroveském potoce vyhláškou ze dne 12. listopadu 1941. Strojní zařízení bylo zapečetěno a pravidelně kontrolováno gestapem. Roztocký mlýn tak dlouhé čtyři roky stál a veškeré zařízení mlýna značně utrpělo.

Po porážce Německa v roce 1945 se malé podkrkonošské mlýny navzdory nadějím svého znovu zprovoznění nedočkaly. Přišlo znárodnění a s ním jejich zánik. Z mlynářů se po válce stali pomocní dělníci putující z továrny do továrny. Poslední zdejší mlynář Bohumil Novotný nakonec skončil jako družstevník. Jeho syn Bohumil po roce 1990 zahájil náročnou rekonstrukci mlýna a jeho zařízení. Dnes tak díky němu lze v poslední dochované mlýnské budově na Staroveském potoce poodhalit kus historie podkrkonošského mlynářství a pecnářství.

/ Jan Mikulička, Liberecký kraj

semily

* V novém čísle *Semilských novin* jsme se mohli seznámit s počty semilských obyvatel v posledních letech.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Živě narození	83	92	82	74	82	63
Zemřeli	123	98	118	113	119	137
Přistěhovali	171	231	172	176	180	176
Vystěhovali	232	200	187	191	157	163
Přírůstek (úbytek) přirozený	-40	-6	-36	-39	-37	-74
Přírůstek (úbytek) stěhováním	-61	31	-15	-15	23	13
Celkový	-101	25	-51	-54	-14	-61

*** Semilské kulturní centrum Golf plánovalo na 12. března koncert kapely Širokko. Ve čtvrtek mne ovšem dostihl tento mejl:
Situace je čím dál víc dramatická a s novými, přísnějšími opatřeními, jsme se rozhodli koncert *Jaro pod okny* přesunout. Nový termín by měl být 9. dubna od 16 hod.**

jilemnice

Jilemnice má schválený rozpočet na rok 2021.
Příjmy města jsou vyčísleny na 172,67 milionu korun, výdaje na 201,94 milionu.

sobotecko

***Konec cyklistů v údolí Plakánek**

Od jara platí zákaz vjezdu cyklistů do údolí Plakánek u hradu Kost. To je už dnes jedním z turisticky nejzatíženějších míst. Ročně tu podle odhadů projede kolem 40 tisíc cyklistů.

„Střetávají se tu chodci, cyklisté i koně, takže se šlape všude možně, porušují se vzácná prameniště a erodují cesty. Tuto zátěž musíme významně zredukovat,“ připustil Jiří Klápště, vedoucí Správy CHKO Český ráj.

Kola bude možné vést, ale ne na nich jezdit.

Cyklisté ale nemusejí zoufat, trasa kolem Kostí se dá jet i objet přes Podkost nebo přes Dobšín, je jen asi o kilometr delší.

Zákaz kol v Plakánku už posvětila i policie a souhlasí s ním i šlechtický rod Kinský dal Borgo, jemuž celá oblast patří. Vítá jej i Sdružení Český ráj, které spojuje města a obce ležící v Českém ráji a celou oblast propaguje.

„Situace v Plakánku je vážná. Loni v červenci, kdy jsme sčítali lidi, tu byl překročen počet dvou tisíc turistů denně. To je nejvíce v celém Českém ráji.

Jde o extrémně vytižené místo. A Český ráj na tolik lidí není připraven,“ sdělila serveru iDNES ředitelka sdružení Jitka Kořínková.

liberecký kraj

Nejvíce místa ke sportování a rekreaci mají v Libereckém kraji obyvatelé Ralska na Českolipsku, vedla ČTK. Rozlohou 170 kilometrů čtverečních je po Praze, Brně a Ostravě čtvrtým největším městem v zemi. Na území, které se v souvislosti s dlouholetým pobytem vojsk pyšní nedotčenou přírodou, přitom podle údajů z Českého statistického úřadu (ČSÚ) žije jen zhruba 2150 lidí.

Území je součástí Geoparku Ralsko, který vznikl v roce 2016 jako sedmý v Česku a zahrnuje i katastry Doks a Hamru na Jezeře.

Nejméně místa k pohybu mají v rámci kraje lidé v Radimovicích na Liberecku.

Obec v sousedství zámku Sychrov je s rozlohou 1,33 kilometru čtverečních nejmenší v rámci kraje, žije tam zhruba 300 obyvatel.

Z velkých měst mají nejméně místa k pohybu obyvatelé v Jablonci nad Nisou, který se rozkládá na ploše 31 kilometrů čtverečních, a žije tam 45.800 lidí.

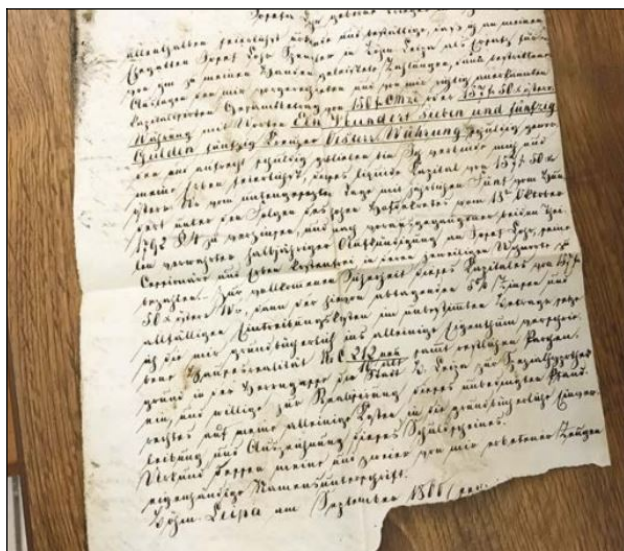
Radimovice historické

za humny

Rekonstrukce divadla přináší také historické nálezy

Už téměř tři měsíce probíhá v České Lípě rekonstrukce Jiráskova divadla, kterou provádí firma Metrostav a.s. Uvnitř budovy dělníci dokončují bourací práce. Kompletně již byl odbourán i celý vstupní foyer se šatnou, se kterým nový projekt nepočítá, neboť hlavní vstup se přesune do Panské uličky. V základech divadelní budovy probíhal také archeologický průzkum.

Zatím nejvýznamnějším nálezem objeveným v útrobách divadla je soustava pětice dřevěných jímek na vodu. Podle archeologů pochází z období středověku, a proto bude tento vzácný objev zakonzervován. V jedné z jímek se navíc našla i keramická nádoba, jejíž stáří je odhadováno na počátek 14. století. V průběhu bouracích prací navíc dělníci našli za krovem ukryté papírové dokumenty. I ty byly předány do rukou historiků vlastivědného muzea, aby identifikovali, o jaké písemnosti se jedná. Z prvotního průzkumu plyne, že s divadelní budovou nesouvisí. Největší část tvoří korespondence s okresními soudy v České Lípě,

České Kamenici, Litoměřicích a Dubé a českolipským městským úřadem ohledně majetkových záležitostí. Většina dopisů je datována léty 1860 - 1861. Součástí je také fragment novin s reklamou na psací stroj a stavební výkres, oba zřejmě z roku 1920.

/ Městské noviny, Česká Lípa

Bourání chátrajících budov v bývalém vojenském prostoru Ralsku pokračuje, k zemi jich šlo šest desítek

Demoliční firmy v bývalém vojenském prostoru Ralsko zbouraly od roku 2011 celkem 54 objektů za 43,6 milionu korun. Letos kraj plánuje zdemolovat dalších 11 budov, a to v katastrálním území Hradčany a Svěbořice. Částka za demoliční práce by neměla přesáhnout 8 milionů korun. Od roku 2019 pomáhají kraji dotace od Ministerstva pro místní rozvoj, které doposud činily 7,7 milionu korun.

„Bývalý vojenský prostor Ralsko se již pomalu vyrovnává s pohnutou minulostí a já věřím, že se do budoucna stane příjemným místem pro život. Pomáhají k tomu i pravidelné demolice chátrajících objektů, které doposud hyzdily zdejší krajinu. Cílem bouracích prací je vytvořit z Ralska čisté a bezpečné místo, které by v dalších letech mohlo sloužit například k rekreačním účelům,“ uvedl Jan Sviták, statutární náměstek hejtmana Libereckého kraje.

V letech 2011-13 bylo zbouráno 18 objektů (ubikce, jídelny, kotelna, ošetrovna, sklady včetně protichemického, požární nádrže, rampy a rodinný domek, demolice vyšly na 16,2 milionu korun.

Roku 2016 byl zbourán kulturní dům a sklad za 2,8 milionu korun, o rok později šly k zemi 3 objekty (Generální štáb a ubytovna) za 3,3 milionu korun, roku 2018 byly demolovány 4 objekty (letní kino a kotelny) za 5,9 milionu korun, následující rok šlo o 10 objektů za bezmála 15 milionů, mimo jiné zmizely tři komíny kotelen.

Loni bylo srovnáno se zemí 17 objektů, většinou řadové budovy, za 6,6 milionu.

Na letošek je plánována demolice 11 objektů. Letošní práce se budou teprve soutěžit, a to v celkové hodnotě bezmála 33 milionů, odhad konečné ceny se však může v rámci veřejné zakázky snížit na 6 až 8 milionů.

Areál Ralsko je bývalý rozsáhlý vojenský újezd, jehož pozemky se nacházejí v katastrálních územích Hradčany nad Ploučnicí, Svěbořice, Jabloneček, Boreček, Mimoň a Hamr na Jezeře. V roce 2007 část prostoru převzal od státu právě Liberecký kraj. Správou bývalého vojenského areálu je v současné době pověřena Krajská správa silnic Libereckého kraje.

/ Filip Trdla, Liberecký kraj

náš jubilant

Do vily jen v bačkorách **aneb Cesta architekta Františka Jandy**

Architekt a urbanista František Janda má letos dvě půlkulatá jubilea, narodil se 10. září 1886 v Běrunicích poblíž Chlumce nad Cidlinou a zemřel 2. března 1956 v Praze.

Studoval na Uměleckoprůmyslové škole pod vedením Jana Kotěry, osobnost učitele se potom jasně promítla do výrazu jeho raných návrhů.

Spolu s klavíristou Václavem Štěpánem, malířem Rabasem a spolkem Umělecká beseda založili stavební družstvo Umělecká beseda, které podle projektu Jandy a Čenka Vořecha (1887 v Brně – 1976) vystavělo a pak vlastnilo budovu na Malé Straně. Jako člen družstva v tomto domě v Besední ulici 3 bydlel. Po jeho smrti byl v roce 1960 majetek družstva zkonfiskován, manželka Františka Jandy ale v domě bydlela až do smrti.

V besedním domě se nacházely dva koncertní sály a Alšova výstavní síň. Spolek tu pravidelně pořádal výstavy svých členů, ale i domácích a zahraničních hostů, koncerty, přednášky a společenských akcí. S touto budovou jsou spojeny také počátky Osvobozeného divadla (první představení Voskovce a Wericha) i Frejkova divadélka Dada. Besední dům se stal také sídlem vydavatelství *Hudební matice*, nejvýznamnějšího československého podniku toho druhu, sídlila v něm i redakce besední výtvarné revue *Život* (vydávané až do roku 1949, v její redakci působili mj. Vladimír Holan, Josef Čapek ad.) a také hudební revue *Tempo*. Po příchodu komunistů k moci byla na majetek družstva uvalena 11. července 1945 nucená správa a do malostranské budovy bylo roce 1954 nastěhováno kino Jana Nerudy, provozované Čs. státním filmem.

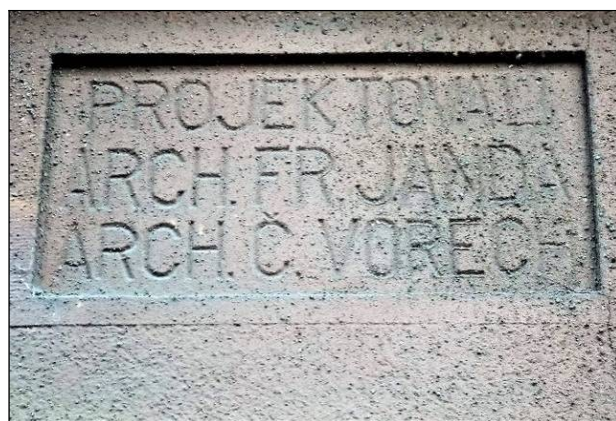

Databáze divadel

Majetek družstva byl pak v roce 1960 zkonfiskován. Výstavní síň byla ještě několik let zachována (nyní je zde restaurace), z jednoho z koncertních sálů se stalo kino (nyní divadlo Divadlo Na Prádle), druhý byl předělán na kanceláře. Podobný dům postavilo družstvo podle projektů Jandy a Vořecha v Bubenči v Českomalínské 592/15, kde bydlelo několik našich předních malířů (třeba Jan Zrzavý), a dům na Žižkově, Kubelíkova 1494/18.

Ale vraťme se na začátek kariéry Františka Jandy.

V časopise *Český svět* (ročník 1910) jsem našel Jandův nerealizovaný návrh vily pro mlynáře Karla Fantla z Městce Králové, v tom čase už mladý architekt plánoval podobu kolonád, hotelu, penzionu a vily Amálky v Poděbradech – a vytvořil pro město také regulační plán.

Dům Umělecké besedy v Bubenči – níže poděbradská Amálka / foto Penziony

Pak se soustředil na Mladou Boleslav, kde se uvedl projektem Průmyslové a hospodářské výstavy severních Čech – dodnes se zachoval Jandův Hudební pavilon. Také je autorem budovy okresního soudu a Okresní hospodářské záložny (dnes spořitelna). Je rovněž autorem na svou dobu moderního regulačního a zastavovacího plánu města.

Následně se přesunul kousek severněji – do Mnichova Hradiště. Zdejší záložnu postavil během války s architektem Jílkem, sochařskou výzdobou ji doplnil Ladislav Šaloun. Budova je v secesním slohu. / **FOTO 2xNPÚ**

Po válce už směřuje k funkcionalismu. Buduje záložny a spořitelny v Bakově, Sobotce / **FOTO** , v Nové Pace a Novém Strašecí, okresní a finanční úřad v Sušici, sokolovnu v Železném Brodě, s architektem Ladislavem Čapkem (1876 v Praze – 1954 *tamtéž*), stavitelem a majitelem domu s Vínečkem a Uralem, vyzdvihli malostranský dům na Újezdě 26 (býval tu jakýsi policejní klub), dále pak vodojemy v Kolíně, Poděbradech, Bělé pod Bezdězem – Bezdědicích, Jaroměři a Pečkách, připravuje zastavovací plán hornické kolonie v Duchcově, kterou – byť ne v plánovaném rozsahu – vyvedla stavební firma Jindřicha Freiwalda a Jaroslava Böhma. A nesmím zapomenout na černošickou vilu Bohumila Poňky, velkoobchodníka s čajem a kávou z Duchcova (1928).

Jeho vrcholné funkcionalistické práce představuje palác Merkur v Jablonci nad Nisou (1930); jeho investorem byla Okresní hospodářská záložna se sídlem v Železném Brodě.

V patře se nacházela rozlehlá restaurace s kavárnou, jedna z nejmodernějších

Aukro

Sokolovna v Železném Brodě

Kronika města Bakova

v tehdejší Jablonci, a zbylá podlaží byla obytná. Po roce 1948 budova zchátrala natolik, že byla v roce 1987 odstřelena a její místo zaujal stejnojmenný hotel, tedy spíš panelák.

Antikvariát Trutnov

Okresní záložna hospodářská v Nové Pace

Jablonec /// Gablonz

Palác Merkur v Jablonci n. N.

Královéhradecký architektonický manuál

A také Waldekova
vila v Hradci
Králové (1937),
svatební dar Viléma
Waldeka pro dceru
Emilii. Ještě ve 30.
letech 20. století
musela Emilie
Waldeková-
Kmochová dům
prodat, protože její

rodiče nebyli schopni splácet hypotéku. V roce 1948 pak byla vila vyvlastněna. Od jara 2016 tu současní majitelé provozují kulturní a společenské centrum. Zajímavostí je, že kvůli zachování čistoty v interiéru vily, která i nadále slouží primárně jako obytný prostor, musí návštěvníci kulturních událostí chodit uvnitř naboso, nebo si přinést vlastní přezůvky.

sor^{ry}

Marek Simon

ve čtvrtek vyšlo nové sor^{ry} !

